ជំនឿបែបជីវចលនិយមក្នុងសង្គមខ្មែរ

ដោយៈ បណ្ឌិត **ហែម ឡាច**
មន្ត្រីនាយកដ្ឋាននីតិសាស្ត្រ
វិទ្យាស្ថានមនុសាស្ត្រនិងវិទ្យាសង្គម
នៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

សេចក្តីផ្តើម

មនុស្សក្នុងលោកយើងនេះតែងតែមានជំនឿលើអ្វីៗជាច្រើន តាមការយល់ឃើញរបស់ពួកគេ។ ជនជាតិខ្លះមានជំនឿលើកធម្មជាតិដូចជា បឹងបួ ទន្លេ ព្រៃភ្នំ ដើមឈើធំៗ ឬអព្ភូតហេតុផ្សេងៗ ដែលជារឿងអច្ឆរិយៈៗ ពួកគេនាំគ្នាគោរពបន់ស្រន់ដោយជឿជាក់ថា កម្លាំងអភិធម្មជាតិទាំងនោះនឹងនាំមកនូវសុភមង្គល ឬសេចក្តីសុខចម្រើនដល់ក្រុមគ្រួសារ សហគមន៍និងប្រទេសជាតិរបស់គេ។

ម៉្យាងទៀត ជនជាតិខ្មែរក៏មានជំនឿផ្សេងៗដែលមានលក្ខណៈដូចគ្នា និងខុសគ្នាខ្លះៗទៅនឹងជំនឿរបស់ជាតិសាសន៍ដទៃ។ មុនការមកដល់នៃហិណ្ឌូសាសនា និងព្រះពុទ្ធសាសនា ជនជាតិខ្មែរមានជំនឿលើព្រលឹងដូនតា គោរពព្រៃព្រឹក្សា អ្នកតា អ្នកដូន ដើមឈើ។ល។ បុព្វបុរសយើងហៅជំនឿទាំងនេះថាជាជំនឿបែបជីវចលនិយម។

១-ជំនឿអំពីការស្លលោហធាតុ

ការរៀបចំពិធីថ្វាយដល់វត្ថុស័ក្តិសិទ្ធិនេះ អ្នកស្លលោហធាតុទាំងអស់គេមានជំនឿមុតមាំណាស់ ហើយគេតែងតែប្រារព្ធធ្វើជានិច្ចមិនដែលខានឡើយ។ គេបានពោលថា ប្រសិនបើមិនបានរៀបចំ គេអាចនឹងស្លលោហធាតុដោយមិនបានផល។

តាមរបាយការណ៍ដាក់ស្តែងរបស់លោក អ៊ឹម ធិល និងប្អូនលោកឈ្មោះ អ៊ឹម ធន ជាអ្នកស្លលោហធាតុដ៏ចំណានក្នុងការផលិតឧបករណ៍តន្ត្រី គង នៅសាកលវិទ្យាល័យភូមិវិចិត្រសិល្បៈ បានផ្តល់ព័ត៌មានថាៈ

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ គឺសម័យខ្មែរក្រហម ប៉ុល ពត នោះ លោកទាំងពីរត្រូវបានគេជម្លៀសឱ្យទៅនៅភូមិដូងញ៉ាញ់ ជាប់ព្រំប្រទល់ថៃ ក្នុងខេត្តបាត់ដំបង។ ប្រជារាស្ត្រនៅភូមិនោះ ត្រូវបានគេប្រមូលរឹបអូសយកអស់ទ្រព្យសម្បត្តិទៅដាក់រួម សូម្បីតែស្លាបព្រាហូបបាយ ក៏ត្រូវបានយកមកដាក់រួមដែរ។ បញ្ហាដាក់រួមនេះមិនសូវមាននរណាយកចិត្តទុកដាក់ថែរក្សាទេ ម្ល៉ោះ

ហើយស្វាបព្រាក៏បាត់បន្តបន្ទាប់រហូតដល់មានកង្វះ ម្នាក់ៗតែងស្ទុះដណ្តើមគ្នាប្រញាយជានិច្ច នៅរាល់ពេលហូបបាយម្តងៗ។ មានអ្នកខ្លះពេលដណ្តើមគេមិនបានយកស្លឹកឈើកេរដួសសម្លហុត ខ្លះខ្ជិលដណ្តើមរើសយកសង្កសីមកចៀរកាត់ឱ្យមាន ទម្រង់ជាស្វាបព្រា...។ ដោយឃើញការលំបាកនេះ ថ្ងៃមួយបន្ទាប់ពីហូបបាយនៅរោងរួមហើយ លោកទាំងពីរបានពិគ្រោះគ្នាពីនាក់បងប្អូនគិតរកមធ្យាបាយស្ងដែកដើម្បីផលិតស្វាបព្រា ដោយរើសយកស្វាព្រា២ទៅធ្វើគំរូចាក់ពុម្ព។ ក្នុងពេលឃើញលោកទាំងពីរយកស្វាបព្រាចេញពីរោងបាយរួម គណៈសហករណ៍ជាកម្មាភិបាលគ្រប់គ្រងនៅភូមិនោះ ដែលបានឈរពីក្រោយខ្នងលួចស្តាប់យូរហើយនោះ បានគំរាម និងបង្គាប់ឱ្យលោកស្ងចាក់ពុម្ពជាផាលនង្គ័លសម្រាប់ធ្វើស្រែផង។ លោកក៏យល់ស្របតាមហើយស្នើរសុំសំភារៈដើម្បីរៀបចំចង្ក្រាន ដំណើរការផលិត។ ការស្ងដែកជាធម្មតាដែលលោកបានស្ងកន្លងមក មានរយៈពេលមួយម៉ោងប៉ុណ្ណោះ អាចរលាយចាក់ពុម្ពបាន។ តែនៅពេលនោះលោកស្ងរហូតដល់មួយសប្តាហ៍ទៅហើយ ក៏នៅតែមិនទាន់រលាយអាចចាក់ពុម្ពបាន។ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមទាំងនោះបានពោលថា នេះជាឧបាយកលខ្មាំង មានបំណងចង់បំផ្លាញបដិវត្តន៍ហើយ...! ។ លោកទាំងពីរឮដូច្នោះមានការភ័យរន្ធត់ណាស់ លោកយល់ច្បាស់ថា ពួកគេនិងយកលោកទៅសម្លាប់ចោលហើយ។ ថ្ងៃទី៧នោះដែរលោកហាក់ចាប់ភ្លឹកមានអារម្មណ៍ នឹកឃើញបួងសួងអង្វរដល់គុណបុណ្យវត្ថុស័ក្តិសិទ្ធិទាំងអស់ សូមជួយលោកផង។ ក្នុងរាត្រីថ្ងៃដដែលនោះ លោកក៏បានសុបិនឃើញឪពុករបស់លោក មានមាឌធំខ្ពស់កម្ពស់ប្រហែល៦ម៉ែត្រ មកឈរជង្គ្រឹងយកជើងជាន់ចង្ក្រានស្ងលោហធាតុនោះ។ ស្អែកឡើងលោកទៅទាំងព្រលឹមជម្រាបពីដំណើររឿងកន្លងមកដល់ចាស់ទុំដែលត្រូវជាឪពុកម្តាយរបស់កម្មាភិបាលក្នុងភូមិនោះ និងអង្វរសុំទៀនធូបដែលគាត់មានអំណាចអាចលួចរក្សាទុកសម្រាប់ប្រើការចំពោះជំនឿរបស់គាត់។ គាត់ក៏អាណិតជួយរៀបចំតាមលទ្ធភាពដោយប្រមូលទាំងកន្ទុយទៀនធូបដែលនៅសល់ យកស្លឹកត្របែកជំនួសស្លឹកម្លូ ដើម្បីធ្វើស្លាធម៌ រកចាប់កណ្តុរប្រែងតាមវាលស្រែយកមកខ្វៃអាំងឧបកិច្ចថាជាជ្រូក...។ បន្ទាប់ពីរៀបចំឧទ្ទិសរួច លោកក៏ចាប់ពិនិត្យដែកដែលកំពុងស្ង ឃើញថារលាយអាចចាក់ពុម្ពចេញជាលទ្ធផលបានតាមប្រាថ្នាមែន។

នៅពេលកំពុងចាក់ពុម្ពចេញជាលទ្ធផលនោះ គណៈសហករណ៍បានមកទាន់ដោយបានឃើញទាំងរណ្តាប់ដែលលោកបានរៀបចំសែនព្រេនទៀត។ គេក៏មិន

អាចចាប់ទោសបាន ព្រោះវាជាការដាក់ស្តែង។ ប៉ុន្តែគេបានសំណូមពរឱ្យយកស្វាធម៌ បាយសី ដើងធូបចេញឱ្យអស់ គឺគេបង្គាប់ឱ្យយកទៅកប់ក្នុងដី ដើម្បីឱ្យបាត់ពីភ្នែកពួកយោធា ព្រោះខ្លាចក្រែងគេមិនយោគយល់។ ពួកទាំងអស់នោះសុទ្ធតែជា ពួកដាច់ខាតមហាអស្ចារ្យ មហាលោតផ្លោះ ហាមមិនឱ្យនរណាម្នាក់មានជំនឿអរូបិយដាច់ខាត។

តាំងពីថ្ងៃនោះមកការរៀបចំពីធីសម្រាប់មួយឆ្នាំម្ដង ក្នុងការស្ទូលោហធាតុ ចាស់ទុំក្នុងភូមិនោះតែងជួយឧបត្ថម្ភរៀបចំឱ្យដំណើរការរហូតដល់របប ប៉ុល ពត ត្រូវរលំ[1]។

២-ជំនឿក្នុងរឿងទាក់ដំរី

គ្រូដែលជួយទាក់ដំរីជាគ្រូអរូបកាន់លើគ្រូដែលចេះរបៀនមន្តអាគមស្និលសម្រាប់ប្រសិទ្ធីដំរី និងអ្នកទាក់ មុនពេលចេញទៅទាក់ដំរី។ មន្តអាគមស្និល អាចធ្វើឱ្យមនុស្សមានកម្លាំងខ្លាំងលុបមាឌលើសប្រក្រតី។ ពេលគេខឹងគេអាចខាំត្បាលបុកគ្រឿងគ្រវែងទៅបានឆ្ងាយ ឬអាចខាំចានកែវស៊ីបាន។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៨១-៨២យើងខ្ញុំធ្លាប់បានឃើញផ្ទាល់ កូនលោក យឹម សាំង ឈ្មោះ យឹម សេន ខាំកែវទំពាស៊ីបាន។

តាមការអធិប្បាយរបស់លោក យឹម សាំង ជាគ្រូបុរាណកាន់ឧបករណ៍ផ្ទុំនៅសាកលវិទ្យាល័យ ភូមិន្ទវិចិត្រសិល្បៈ បានមានប្រសាសន៍ដូចតទៅ ៖

ជនជាតិខ្មែរលើ ព័រ រស់នៅក្នុងខេត្តពោធិ៍សាត់ ច្រើនមានជំនាញយ៉ាងចំណានក្នុងការទាក់ដំរី ព្រោះខេត្តនេះសំបូរទៅដោយដំរី។ លោកមានបងធម៌ជាជនជាតិខ្មែរដើម ព័រ បានប្រទះភាពដាក់ស្តែង នូវឧប្បត្តិហេតុមួយគឺ៖

មានប្រពន្ធអ្នកទាក់ដំរីម្នាក់ បានទទួលទានដំណេកក្រោមហ៊ីងតំកល់គ្រឿងសក្ការបូជាសម្រាប់គ្រូស្និល ដែលបានដាក់ជន្ទាប់ក្រមួនស្វលាយជាមួយប្រេងដូង។ នៅពេលក្ដៅ ក្រមួនបានរលាយហូរប្រេងដូងស្រក់លើក្បាល ស្រាប់តែនាងកិរិយា ស្ទុះងើបប្រកបដោយកម្លាំងដូចដំរីសាររត់ចូលព្រៃ។ នាងនោះ ចេះដើរជើងបួនផ្ងារពោះឡើងទៅលើ ដើរតាមហ្វូងខ្លា ដោយដោះសម្លៀកបំពាក់ចេញអស់ ហើយលែងចេះនិយាយទៀត។

អ្នកស្រុកបានដឹងនាំគ្នារត់ទៅព្រៃដើម្បីហៅ ប្ដីឱ្យមករៀបចំបួងសួងសុំខមាទោសគ្រូ។ ប៉ុន្តែហួសរយៈពេល៧ថ្ងៃ មិនអាចកែប្រែឱ្យមកសភាពដើមវិញបាន។ តែអ្នកស្រុកនៅតែនាំគ្នាព័ទ្ធចាប់ហើយចងទុក ក្រែងមានសង្ឃឹមអាចព្យាបាលបានដូចដើម។ បន្ទាប់មកអ្នកនោះឈឺលែងដឹងខ្លួនរហូតដល់បាត់បង់ជីវិត។ នេះជាព័ត៌មាន

[1] កែវ ណារុំ៖ ***តន្ត្រីនិងជីវិតខ្មែរ*** ភ្នំពេញ ការផ្សាយរបស់បណ្ណាល័យ ធពណ្ណរង្សី ឆ្នាំ២០១១ ទំព័រទី២៨៨

ដែលយើងបានដឹងតាមរយៈអ្នកទាក់ដំរីនិងចាស់ទុំ[2]។

៣-ជំនឿលើអារក្ស

តើអ្វីជាអារក្សនោះ? អារក្សជាទម្រង់មួយនៃលទ្ធិព្រលឹងនិយម ដែលមានការខុសប្លែកបន្តិចពីអ្នកតា។ នៅពេលដែលអ្នកតាជាតំណាងព្រលឹងបុព្វជន ដូនតា មេកុលសម្ព័ន្ធ អ្នកដឹកនាំប្រចាំភូមិ ឃុំ ស្រុក ខេត្ត តំបន់ ប្រចាំទីឋានភូមិ ស្រែចម្ការ ព្រៃព្រឹក្សា បឹងស្ទឹង ទន្លេ សមុទ្រនោះ អារក្ស គឺជាព្រលឹងតំណាងគ្រួសារខ្មែរ។ ព្រលឹងអារក្សនេះចែកជាពីរសាខា ដែលខ្មែរមានពាក្យពិសេសមួយហៅថា «ជំបូរ»។ ជំបូរនេះក្លាយមកពីពាក្យ«ជួរ» ពោលគឺជំបូរខាងឪពុក និងជំបូរខាងម្ដាយ។ ជំបូរម្ខាងៗមានឈ្មោះខ្មោចតិច ឬ ច្រើនខុសគ្នាទៅតាមការកំណត់របស់គ្រួសារនីមួយៗ ដែលមានប្រវត្តិយូរអង្វែងរាប់រយពាន់ម៉ឺនឆ្នាំមកហើយ។ ឈ្មោះព្រលឹងអារក្សនេះមានប្រុសមានស្រីដូចឈ្មោះអ្នកតាដែរ។ តើឈ្មោះព្រលឹងអារក្សប្រុស និង អារក្សស្រី ដែលមានប្រចាំគ្រួសារខ្មែរនីមួយៗនេះជាឈ្មោះរបស់អ្នកណា? អ្នកនោះមាននាទីជាអ្វី?។ ប្រហាក់ប្រហែលនឹងឈ្មោះអ្នកតាដែរ ឈ្មោះព្រលឹងអារក្សគឺជាឈ្មោះរបស់បុព្វជនដែលជាប់សាច់ញាតិ ជាឪពុក ម្ដាយ ជីដូន ជីតា ជាគ្រូហ្មព្យាបាលជំងឺ ជាមេបា ជាមេទ័ព ជាអ្នកសិល្ប៍ មានឈ្មោះល្បីនៅក្នុងវង្សត្រកូលគ្រួសារ។ ជនប្រភេទនេះមានមនោសញ្ចេតនាស្រឡាញ់ជាប់ចិត្តនឹងកូនចៅ។ ពេលស្លាប់ទៅព្រលឹងរបស់គាត់មិនដាច់ចិត្តទៅចាប់កំណើតនៅភពថ្មីឡើយ គឺនៅវារែកហិចហើរអណ្ដែតត្រសែតទៅមកតែនៅទីក្បែរៗកូនចៅរួចក៏ប្រាប់ដំណឹងដល់កូនចៅតាមរយៈការពន្យល់សប្តិ។ តាមរបៀបនេះ កូនចៅក្នុងត្រកូលក៏កត់ចំណាំ ចាំទុក រួចហើយប្រជាដំណឹងតៗឱ្យបានដឹងគ្រប់គ្នាក្នុងត្រកូលគ្រួសារ។ ជួនកាលទៀត ការផ្ដល់ដំណឹងអំពីវត្តមាននៃព្រលឹងដូនតាមកក្នុងជួរជំបូរ ក៏អាចធ្វើបានដែរតាមរយៈការចូលរូប ប្រសិនបើនៅក្នុងវង្សត្រកូលគ្រួសារនេះមានរូបជាតំណាងព្រលឹងខ្មោចរួចហើយ។ ប្រការដែលមិនគួរភ្លេចជម្រាបនោះគឺគ្រប់គ្រួសារវង្សត្រកូលគ្រប់ជួរជំបូរខ្មែរទាំងអស់ សុទ្ធតែមានរូប។ វាជាអន្តរការីឈរនៅចន្លោះពិភពខ្មោចនិងមនុស្ស។ សម្រាប់សម្រួលការទាក់ទងបំណាងប្រាថ្នា ឬសេចក្តីត្រូវការខាងសេវាយ៉ាងណាៗពីពិភពមួយទៅពិភពមួយទៀត។ រូបអារក្សតំណាងជួរជំបូរទាំងនោះជាធម្មតា ពោលគឺសមាជិកជួរជំបូរតែងគោរពស្រឡាញ់កោតខ្លាចរូប ដោយគេចាត់ទុករូបដូចជាជនពិសេសមានតេជៈបារមីអាចផ្តល់សេចក្តីសុខអាចជួយយកអាសាគេរាល់ពេលមានភ័យ

២ -ដ- ទំព័រទី២៨៩

អាសន្ន។ រូបអារក្សនៅក្នុងជំបូរនីមួយៗតែងតែផ្លាស់ប្តូរថ្មី កាលណារូបចាស់ស្លាប់ ឬក៏ចាស់ជរាទ្រុឌទ្រោមកម្លាំង។ អ្នកដែលត្រូវមកជំនួសរូបចាស់គឺមនុស្សស្ថិតក្នុងជួរជំបូរតែមួយជាមនុស្សមានវ័យក្មេង មានឋាមពលកម្លាំងខ្លាំងក្លា ហើយត្រូវជាមនុស្សដែលមានលក្ខណៈសម្បត្តិសម្រាប់ធ្វើជារូបអារក្ស។ គេអាចនិយាយបានថា ជាមនុស្សដែលទទួលបានការជ្រើសរើសពីព្រលឹងខ្មោចទាំងឡាយប្រចាំជំបូរ។

គប្បីជ្រាបផងដែរថា ទោះបីអ្នកនោះមិនចង់ក៏ពុំអាចគេចបាន។ ផ្ទុយទៅវិញ បើជនណាមួយចង់ធ្វើរូបដោយពុំមានការជ្រើសរើសក៏មិនអាចសម្រេចបំណងគេបានដែរ។

៤-ជំនឿលើម្រេញគង្វាល

បញ្ហាពាក់ព័ន្ធទៅនឹងជំនឿម្រេញគង្វាលគឺ ខ្មែរចាត់ទុកថាជាប្រភេទខ្មោចក្មេងៗមួយប្រភេទជាអ្នកថែរក្សាផ្ទះសម្បែង ទ្រព្យសម្បត្តិ សត្វពាហនៈ។ នៅតាមស្រុក ភូមិ មិនថា នៅទីក្រុងឬនៅតាមខេត្តទេ យើងតែងតែឃើញវត្តមានខ្ទមមួយធ្វើអំពីឈើ ឬឫស្សី ឬកញ្ច្រែងចងព្យួរជាសង្រែក ឬដើមឫស្សីច្រៀកដាក់កងរាងជាជីវឡោ ដោយមានព្យួរបំពង់ដាក់ទឹកចំនួន៤ ហើយនៅលើរាន មានដាក់របស់សំណែន មានព្យួរសម្លៀកបំពាក់(កូនខោអាវ)ពណ៌ក្រហម៤សម្រាប់ និងរបស់ក្មេងលេង ដូចជាកូនឃ្លី កូនបាល់ ... នៅមុខផ្ទះរបស់ប្រជាជនខ្មែរសឹងតែគ្រប់ផ្ទះ នោះគឺជាលំនៅស្ថានរបស់ម្រេញគង្វាល។ ហើយជានិច្ចកាលម្ចាស់ផ្ទះ សែនព្រេនចំណី ដូចជា ស្ករគ្រាប់ និងទឹកជាដើម ដោយមានជំនឿថា ម្រេញគង្វាលនឹងផ្តល់ចំពោះគេនូវសេចក្តីសុខ សេចក្តីចម្រើន ឱ្យមុខរបររកស៊ីរបស់គេបានរីកចម្រើនលូតលាស់ជាពុំខាន។ តាមការសង្កេតរបស់យើងឃើញថា ប្រជាជនខ្មែរគោរពបូជាម្រេញគង្វាលសឹងតែគ្រប់ផ្ទះទាំងអស់។ នៅតាមទីសាធារណៈ និងកន្លែងលក់ដូរមួយចំនួនក៏គេរៀបចំសំណែនសម្រាប់ម្រេញគង្វាលដែរ។

ម្រេញគង្វាល(ប្រភព: https://www.google.com)

៥-ជំនឿលើជំនាងផ្ទះឬម្ចាស់ផ្ទះ

ជំនឿលើជំនាងផ្ទះ គឺជាទំនៀមទម្លាប់មួយដែលមានជាប់ជាប្រពៃណីខ្មែរយើងតាំងពីយូរយារមកហើយ។ ដូនតាយើងជឿថា ជំនាងផ្ទះជាទេវតាថែរក្សា និងគ្រប់គ្រងសំណង់ ហើយដែលប្រហែលជាស្វាកស្វាមគ្រប់គ្រងតាមបែបមាតាធិបតេយ្យ។ ម៉្វោះហើយជនជាតិខ្មែរជឿថា ផ្ទះនីមួយៗសុទ្ធសឹងតែមានជំនាងផ្ទះនៅតាមថែរក្សាជានិច្ចកាល។ ប្រជាជនខ្មែរជឿថា ផ្ទះថ្មីដែលទើបនឹងសាងសង់រួច គឺមានទេវតាផ្ទះមកតាមថែរក្សា។ ជំនាងផ្ទះមិនគ្រាន់តែជួយរក្សាការពារកំណាប់ទ្រព្យ មាសប្រាក់មិនឱ្យបាត់បង់ប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងទប់ទល់ការពារនឹងខ្មោច ព្រាយ បិសាចមិនឱ្យមកបៀតបៀនម្ចាស់ផ្ទះទៀតផង។ ជំនាងផ្ទះស្លៀកពាក់ស្អាតបាត មានរូបរាងប្រៀបដូចទេវតា ប្រកបដោយសីលធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់។ ទោះបីម្ចាស់ផ្ទះត្រូវបង្ខំចិត្តចាកចេញពីផ្ទះដោយប្រការណាមួយក៏ដោយ ក៏ប៉ុន្តែជំនាងផ្ទះមិនបោះបង់ផ្ទះនេះទេ ហើយរង់ចាំនៅបន្តថែរក្សាផ្ទះរហូតដល់ពេលមានម្ចាស់ផ្ទះថ្មីមករួមរស់ជាមួយតទៅទៀត។

៦-ជំនឿលើព្រះភូមិ

នៅតាមផ្ទះប្រជាជនខ្មែរយើង ជាពិសេសអ្នកស្រុកភ្នំ និងអ្នកស្រុកស្រែចម្ការតែងតែមានរានអាសនៈមួយស្ថិតក្នុងបរិវេណទីធ្លាខាងមុខផ្ទះ ឬនៅក្បែរផ្ទះ។ នោះគឺជាទីកន្លែងរស់នៅរបស់ព្រះភូមិ ដែលប្រជាជនខ្មែរមានជំនឿថាជាទេវតាថែរក្សា និងគ្រប់គ្រងដីធ្លី ការពារភូមិស្រុក ផ្ទះសម្បែង ប្រឆាំងនឹងសត្រូវឈ្លាន ពាន មានខ្មោច ព្រាយ បិសាចជាដើម។ ជំនាងផ្ទះនិងព្រះភូមិ ប្រៀបបាននឹងអភិបាលនគរូបនីយកម្ម និងសំណង់។ ព្រះភូមិត្រូវបានប្រជារាស្ត្រខ្មែរគោរពជឿ និងឱ្យតម្លៃយ៉ាងខ្ពស់ ជាអ្នកមានបារមីខ្លាំងក្លាក្នុងការបីបាច់ថែរក្សាលំនៅស្ថានអ្នកភូមិ។ ព្រះភូមិមានឥទ្ធិពលខ្លាំងក្លាក្នុងសង្គមខ្មែរ ដែលប្រជាជនខ្មែរគោរពកោតខ្លាចយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ។ ដូច្នេះហើយបានជាភ្ញៀវដែលចូលផ្ទះនីមួយៗត្រូវអុជធូបទៀន ស្នើសុំការអនុញ្ញាតពីព្រះភូមិ។ ក្មេងទើបនឹងកើត គូស្វាមីទើបនឹងរៀបការ ហើយចូលទៅរស់នៅក្នុងផ្ទះ គេត្រូវរៀបចំសែនព្រេន អុជធូប ទៀនជម្រាបដល់ព្រះភូមិ ជំនាងផ្ទះ ដើម្បីសុំបើកផ្លូវ សុំការអនុញ្ញាតរស់នៅក្នុងផ្ទះឱ្យបានសេចក្តីសុខសេចក្តីចម្រើន។

៦.១-មន្តព្រះភូមិ

យើងសូមថ្វាយបង្គំ សូមសរសើរព្រះធរណី ដែលជាអ្នកទទួលបន្ទុកនូវមនុស្សសត្វ រុក្ខជាតិ និងទឹកដីជាដើម ជាអ្នកអាចអត់នូវក្តីដែលត្រូវ គេបៀតបៀនគ្រប់បែបយ៉ាង

មានត្រូវការកាប់ដីជាដើម។ បពិត្រព្រះធរណី
ហើយដោយអំណាច ដែល យើ ង ខ្ញុំ សូ ត្រ
ស្តុតីសរសើរសព្វថ្ងៃនេះសូមក្តីក្តៅក្រហាយ
នូវកំសួលពិស កុំបីមានឡើយ។

៦.២-គាថាបូជាព្រះភូមិ

ទើបអស់យើងខ្ញុំ ហត្ថប្រណម្យ បង្គំវន្ទា
អញ្ជើញព្រះភូមិ ឧត្តមរាជា អ្នកតែងជានា
ព្រះធរណីឋាន ។

បពិត្រអ្នកកើយ កុំនៅកន្តើយ ខ្ញុំសូមស្មោះស្មាន
សូមអស់លោកយាង យាត្រាហោះផ្កាន មកដល់ទីឋាន
គេហានេះនៃ ។

យើងខ្ញុំរៀបចំ ប្រពៃណីសក្តិសម អាហារចំណី
អស់គ្រឿងក្រយា សារពើស្រេចស្រាប់ គ្រប់គ្រឿងវណ្ណាប់
អញ្ជើញសេពសោយ។

មុនលោកយាត្រា ចរចេញលីលា សូមប្រសិទ្ធី
ពរជ័យដល់អ្នក គ្រប់អស់អង្គប្រាណ បានសុខក្សេមក្សាន្ត
និរន្តរ៍តទៅ។

សូមឱ្យរោគភ័យ គ្រោះកាចចង្រៃ វិនាសសូន្យសុង
កុំមកបៀតបៀន ចេញអស់ពីប្រាណ ដូចពាក្យអធិដ្ឋាន
នាគ្រានេះហោង[៣]។

---

[៣] ឌុច សុនះ ***សីលធម៌ ជំនឿនិងទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរបុរាណ*** ភ្នំពេញ ការផ្សាយរបស់អ្នកនិពន្ធ ឆ្នាំ២០០៥ ទំព័រទី២២៣

៧-ជំនឿលើត្រណម

ខ្មែរសម័យដើមមានជំនឿលើត្រណម ជាច្រើន។ ត្រណមពេលរៀមង្គលការ ដើរព្រៃ សែនប្រចាំភូមិ ត្រណមក្នុងការនិយាយស្តី។ល។ អ្នកស្រុកស្រែចម្ការ និងអ្នកស្រុកភ្នំ ជាពិសេសជនជាតិខ្មែរដើម គេកាន់ត្រណម ហ្មត់ចត់ណាស់។ កាលបើប្តីចេញឆ្ងាយ ប្រពន្ធនៅផ្ទះ មិនត្រូវដេរវាយកូនចៅ សិតសក់ យំស្រែក យកវែកបាយ វែកសម្លគោះ មាត់ឆ្នាំង ឬគងមាត់ឆ្នាំងឡើយ។ បើមិនគោរពតាម ត្រណមទាំងនេះទេនោះ ប្តីនឹងត្រូវទទួលគ្រោះថ្នាក់ គ្រោះអកុសលដោយប្រការផ្សេងៗ។

៧.១-ត្រណមសម្រាប់អ្នកមានគភ៌

តាមជំនឿខ្មែរបុរាណដើម្បីរក្សាគភ៌ឱ្យបានគង់វង្សល្អ និងឆ្លងទន្លេបានរហ័ស ស្ត្រីដែលមានផ្ទៃពោះត្រូវកាន់ត្រណមជាច្រើនដូចជា៖

-កុំបរិភោគអាហារមានជាតិហឹរ នាំឱ្យក្រហល់ក្រហាយដល់កូនក្នុងផ្ទៃ

-កុំស្លៀកពាក់រឹតតឹងពេក នាំឱ្យចង្អៀតចង្អល់ដល់កូន

-កុំឈោងយករបស់ដែលស្ថិតនៅខ្ពស់ ផុតដៃ នាំឱ្យរបូតទងសុកពីមាត់កូន

-កុំបរិភោគបបរ នាំឱ្យកូនកើតមកមិនស្អាត

-កុំដេកថ្ងៃ កុំផ្ញូតទឹកយប់ នាំឱ្យកូនថ្លោសពិបាកកើត

-កុំអង្គុយមាត់ទ្វារ ឬមាត់ជណ្តើរ ខ្លាចកូនកើតមិនរួច

-កុំទៅសួរសុខទុក្ខអ្នកដែលកើតកូនពិបាក ខ្លាចពិបាកកើតកូន

-កុំដេកដំអក់ ត្រូវរហ័សរហួនក្រោកមុនប្តី នាំឱ្យកើតកូនបានស្រួល

បើមានសូរ្យគ្រាសឬចន្ទ្រគ្រាស ត្រូវយកអកកំបោរមកដាក់លើពោះ ដើម្បីជួយសង្កត់ទារកនៅក្នុងផ្ទៃកុំឱ្យភ័យ ឬភ្ញាក់ផ្អើលនឹងមហិទ្ធិឫទ្ធិរាហូ បើមិនបានធ្វើបែបនេះទេ កូនកើតមកនឹងទៅជាល្ងីល្ងើ មិនគ្រប់ដប់។ល។ ក្រោយពេលឆ្លងទន្លេរួចហើយ ស្ត្រីជាម្តាយតម្រូវឱ្យអាំងភ្លើងចំនួនបីថ្ងៃ ឬមួយសប្តាហ៍ ដោយមានអាចារ្យសូត្រមន្តអាគមព័ទ្ធសីមា ដាក់បន្ទាស្អិត ជុំវិញបរិវេណគ្រែអាំងភ្លើងផងដែរ។ បុព្វបុរសខ្មែរ ជឿថា ប្រសិនបើបុគ្គលណាធ្វើខុសត្រណមនេះ នោះខ្សែសីមានឹងត្រូវដាច់ ហើយបណ្តាលឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់ ដូចជា មានព្រាយបិសាចមកយាយី ដែលខ្មែរតែងហៅថា ព្រាយក្រឡាភ្លើង។ ព្រាយនេះជាខ្មោចស្ត្រីដែលស្លាប់តាយហោងទាំងម្តាយទាំងកូនពេលឆ្លងទន្លេ។ ព្រាយក្រឡាភ្លើង អាចសម្តែងរូបជាដុំភ្លើង ឬប្រែក្រឡាជាភ្លើង ហើយតែងមកយាយី រំខានស្ត្រីមានកូនដែល

កំពុងអាំងភ្លើង ឱ្យមានអារម្មណ៍ក្តៅក្រហល់ក្រហាយ អន្ទះអន្ទែង ឬប្រកាច់ជាដើម។ ក្រៅពីនេះ មានត្រណមចំពោះអ្នកអាំងភ្លើងមិនឱ្យក្រោកពីដំណេក និយាយឆ្លើយឆ្លងជាមួយញាតិមិត្តដែលមកសាកសួរនោះទេ ប៉ុន្តែអាចនិយាយទាក់ទងជាមួយអ្នកថែភ្លើងបាន។

៧.២-ត្រណមឧប្រការសម្រាប់អ្នកចម្បាំងសម័យបុរាណ

មនុស្សនៅសម័យបុរាណតែងស្វែងរកហាត់រៀនវិជ្ជាសិល្បមន្តអាគមគាថាផ្សេងៗ ដើម្បីការពារខ្លួនពីសត្រូវ ជាពិសេសអ្នកចម្បាំងតែម្តង ដែលប្រើតែកាំបិត ពូថៅ លំពែង ។ល។ ពួកគេក៏ត្រូវមានត្រណមជាច្រើនដែលត្រូវតម បើមិនដូច្នោះទេនឹងធ្វើឱ្យមន្តអាគមរបស់គេសាបរលាប។ ត្រណមទាំងនោះមាន៖

-កុំឱ្យអ្នកដទៃវាយក្បាល៖ អ្នកចម្បាំងសម័យបុរាណចូលចិត្តបញ្ចុះមន្តអាគមនៅត្រង់ក្បាល ដើម្បីឱ្យខ្លួនក្លាយជាមនុស្សខ្លាំងពូកែ។ បុរសនាសម័យនោះចាត់ទុកក្បាលមានតម្លៃស្មើនឹងជីវិតដោយ មិនព្រមឱ្យអ្នកណាម្នាក់មកបះឬវាយក្បាលឡើយ។ បើធ្វើដូច្នេះមន្តអាគមនឹងសាបរលាប លើកលែងតែអ្នកដែលគេត្រូវគោរពដូចជាឪពុកម្តាយនិងចៅហ្វាយនាយទើបអនុញ្ញាតឱ្យប៉ះក្បាលបាន។

-ហាមអង្គុយលើខ្នើយ៖ អ្នកដែលមានមន្តអាគមមិនត្រូវយកខ្នើយមកទ្រាប់អង្គុយជាដាច់ខាតព្រោះវាធ្វើឱ្យមន្តអាគមគាថាដែលបានរៀនមកទាំងប៉ុន្មានត្រូវសាបរលាប។ ខ្នើយគឺជាវត្ថុទុកសម្រាប់សំពះព្រះមុនចូលដំណេក។ ដូច្នេះបើយកវាមកអង្គុយលើគឺស្មើនឹងមើលងាយគ្រូបាធ្យាយ ធ្វើឱ្យវិជ្ជាដែលរៀនមកទាំងប៉ុន្មានត្រូវរលាយអស់។

-ហាមបោសសំរាមនៅពេលយប់៖ មនុស្សនៅសម័យដើមជឿជាក់ថា មនុស្សល្អមានខ្មោចតាមថែរក្សា តែប្រសិនបើងើបឡើងមកសម្អាតផ្ទះនៅពាក់កណ្តាលយប់ ធ្វើឱ្យខ្មោចបិសាចឈប់ថែរក្សា។

-មិននិយាយនៅពេលយប់៖ ទោះបីជាមានសំឡេងរំខានយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏មនុស្សប្រុសសម័យមុនមិនព្រមនិយាយនៅពេលពាក់កណ្តាលយប់ ព្រោះពេលនោះគឺជាពេលដែលខ្មោចបិសាចចូលចិត្តសាកល្បងវិជ្ជានិងបញ្ចេញអច័នមិនល្អ។ ប្រសិនបើហើបមាត់និយាយ មន្តអាគមនោះនឹងចូលខ្លួនដែលគេនិយមហៅថាត្រូវអំពើគេនោះឯង។

-ហាមកាត់ក្រចកនៅពេលយប់៖ ក្រចកសរសៃសក់ជារបស់ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់មនុស្សម្នាក់ៗ ដូច្នេះទើបពួកគេមិនហ៊ានកាត់ក្រចកនៅពេលយប់ឡើយ ព្រោះខ្លាចមានអ្នកដទៃយកបំណែកក្រចកនោះទៅធ្វើមន្តអាគមនិងធ្វើអំពើអាក្រក់ដល់ខ្លួន។

-មិនទទួលទានត្រឡាច ឃ្លោក នននោង និងត្រីគ្មានស្រកា៖ការចាក់សាក់លើខ្លួនប្រាណនៅសម័យបុរាណមិនដូចការសាក់នៅសម័យបច្ចុប្បន្ន ដែលគ្រាន់តែជាការសាក់លម្អតែប៉ុណ្ណោះនោះទេ។ការចាក់សាក់នៅសម័យបុរាណ គឺជាការបញ្ចុះមន្តអាគមការពារខ្លួនពីសត្រូវឬការពារផ្លូវងងឹតផ្សេងៗ។ បន្ទាប់ពីសាក់រួចអ្នកចម្បាំងទាំងអស់ត្រូវតមទទួលទានត្រឡាច នននោង ឃ្លោក ឬ ត្រីគ្មានស្រកា បើមិនដូច្នេះទេមន្តអាគមនឹងសាបរលាបអស់។

-ហាមដេរម្ដាយរបស់សត្រូវ៖ ដើម្បីឱ្យមនុស្សផងទាំងពួងមានការពេញចិត្តចំពោះខ្លួន មនុស្សប្រុសសម័យមុនតែងរកគ្រូដើម្បីបញ្ចុះមន្តអាគមស្នេហ៍ដែលគេនិយមហៅថាសារិកាលិនថោង។ ប៉ុន្តែមន្តអាគមនេះនឹងសាបរលាបទៅវិញប្រសិនបើអ្នកនោះដេរម្ដាយរបស់គូសត្រូវ ព្រោះមាតាគឺជាអ្នកមានគុណរបស់មនុស្សប្រុស។

-ហាមដើរកន្ទងសៀវភៅ៖ មនុស្សសម័យបុរាណចាត់ទុកថាសៀវភៅជាគ្រូទី២។ ដូច្នេះត្រូវចេះថែរក្សាឱ្យបានស្អាតល្អមានរបៀប មិនត្រូវបោះលេងឬដើរជាន់លើសៀវភៅឡើយ។ ប្រសិនបើនរណាម្នាក់ហ៊ានដើរជាន់ឬដើរកន្ទងលើសៀវភៅនោះ គេជឿថារៀនមិនចេះនិងអាប់បញ្ញា។

-ហាមឆ្លើយតបសំឡេងប្លែកៗ៖ មនុស្សសម័យដើមតែងហាមកូនចៅមិនឱ្យឆ្លើយតបឡើយនៅពេលដែលឮសំឡេងប្លែកៗដូចជាសំឡេងសត្វឬមនុស្សហៅចំឈ្មោះ ពិសេសគឺនៅពេលយប់តែម្ដង ឬ បើមុននឹងឆ្លើយតបគេ ត្រូវបើកទ្វារមើលឱ្យច្បាស់សិន បើមិនដូច្នេះទេ អាចត្រូវវិញ្ញាណអាក្រក់ ឬអំពើអាបធ្មប់ចូលសណ្ឋិតក្នុងខ្លួនភ្លាមៗ[4]។

អ្នករស់នៅតំបន់ភ្នំ មានត្រណមមិនឱ្យអង្គុយសំយុងជើងនៅមាត់ទ្វារឬមាត់ជណ្ដើរ មិនឱ្យស៊ីបាយ ក្នុងឆ្នាំង មិនឱ្យកាប់អុសនឹងក្បាលជង្គង់ ឬកាប់នឹងជើងទេ តែឱ្យកាប់នៅលើក្បាល។ ពួកគេមានជំនឿថា បើកាលណាគេធ្វើខុសនឹងត្រណមនេះ នឹងមានសត្វសាហាវចូលមកខាំដល់ជណ្ដើរផ្ទះតែម្ដង។ អ្នករៀនរបៀន អ្នកពាក់ខ្សែចង្កេះ គេតម្រូវឱ្យកាន់ត្រណមជាច្រើនដូចជា: មិនឱ្យមុជក្រោមស្ពខោអាវ មិនឱ្យញ៉ាំសាច់ឆ្កែ ផ្លែស្ពឺ សម្លឃ្លោក ស្រឡាញ់ប្រពន្ធគេ។ល។

៨-ជំនឿលើអាប

ក្នុងសង្គមខ្មែរ នរណាក៏ដឹងដែរថា អាបគឺជាមនុស្សស្រី ដែលគេជឿថាបានរៀនសិល្ប៍មន្តស្នេហ៍ ឬស្នេហ៍មុខ។ ដោយឥទ្ធិពល

[៤] ទស្សនាវដ្ដី សេដ្ឋកិច្ចខ្មែរ៖ ***អត្តសញ្ញាណវប្បធម៌ខ្មែរចូលរួមអភិវឌ្ឍសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ច*** លេខទី៤០ ខែ មិថុនា ២០១៥ ទំព័រ៦៣

នៃមន្តស្នេហ៍នេះហើយ ទើបស្ត្រីនោះមានឫទ្ធិអំណាចគួរឱ្យព្រឺព្រួចណាស់ ដោយព្រលឹងរបស់គាត់អាចមកសណ្ឋិតក្នុងខ្លួនរបស់មនុស្សដទៃ ពេលដែលមានការថ្នាំងថ្នាក់ម្តងៗ ធ្វើឱ្យគេចុកពោះរហូតដល់បាត់បង់ជីវិតក៏សឹងមាន។

ជាទូទៅគេកត់សម្គាល់ថា នៅពេលវេលាយប់ ព្រលឹងអាបដែលប្រថាប់ក្នុងខ្លួនមនុស្សចេញទៅរកស៊ីហើយក្នុងខណៈនោះក្បាលត្រូវដកចេញពីដងខ្លួន ហោះហើររកស៊ីគ្រឿងចំណី ដូចជាគំនរឈាម ឬកូនក្អាត់កង្កែប ហ៊ីងជាដើម។ តាមធម្មតា ដងខ្លួនអាបចេញពីខ្លួនហើយមានពណ៌ខៀវភ្លឺជាងអំពិលអំពែក។ មុនថ្ងៃរះបន្តិច ឬព្រឹកព្រលឹមទើបក្បាលអាបវិលចូលក្នុងដងខ្លួនវិញ។

អាបជាសភាវៈអាក្រក់ហើយគ្រូអាបត្រូវប្រើមន្តអាគម ស្រាស់បន្ទាជុំវិញគំនរឈាម ដើម្បីការពារកុំឱ្យអាបមកបៀតបៀន។ បើខ្លួនអាបស្លាប់ មនុស្សជាប់អំពើក៏អាចស្លាប់ដែរ។ ដូច្នេះគេសម្លាប់អាបក្នុងន័យឧបកិច្ចទៅវិញ។ គេដេញអាបចេញពីខ្លួនតាមរយៈសំដីអ្នកជំងឺ គ្រូអាបទុកឱ្យគេមានជីវិតរស់នៅ។ ការជឿលើធ្មប់អាបក៏មាននៅក្នុងប្រទេសមួយចំនួនទៀតដែរ ដូចជានៅប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ឡាវ ថៃ ជាពិសេសនៅប្រទេសដែលមានសហគមន៍ខ្មែររស់នៅ។ វាជាចរន្តវប្បធម៌ដំចំណាស់ប្រកបដោយលក្ខណៈជីវចលនិយម។

ដោយសារភាពឯកភាពនៃជំនឿប្រពៃណី ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងតាមរយៈអក្សរសាស្ត្ររបស់អ្នកស្រុក យើងអាចបញ្ជាក់ថាជំនឿលើអាបធ្មប់ ដែលបានប្រសូតចេញពីខឿនវប្បធម៌ អរិយធម៌ខ្មែរ-មននាសម័យប្រវត្តិសាស្ត្រ នៅតែរក្សាឫទ្ធានុភាពរបស់ខ្លួនដដែល ជាពិសេសនៅតំបន់ជនបទ ដែលរហូតមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ អ្នកស្រុកនៅតែជឿ នៅតែភ័យខ្លាចអាប។

សូមរំលឹកផងដែរថា សព្វថ្ងៃនេះជំនឿលើអាប ត្រូវបានបន្តក្នុងភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ទោះបីជាយើងស្ថិតនៅក្នុងសម័យទំនើបដែលជាសម័យមានវិទ្យាសាស្ត្រដ៏ជឿនលឿន និង សម្បូរបែបក៏ដោយ ហើយនេះជាអ្វីមួយដែលត្រូវគូសបញ្ជាក់តាមរយៈខ្សែភាពយន្តមួយចំនួនដែលគេបញ្ចាំងនៅក្នុងរាជធានីភ្នំពេញយើង[៥]។

៩-ជំនឿលើប្រេត អសុរកាយ

នៅក្នុងបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌដែលប្រារព្ធជារៀងរាល់ឆ្នាំ ក្នុងវត្តអារាមនានា ពុទ្ធបរិស័ទខ្មែរ រមែងយក ចង្ហាន់ទៅប្រគេនព្រះសង្ឃនៅពេលព្រឹក ឬថ្ងៃត្រង់ ដើម្បីបង្សុកូលឧទ្ទិស

[៥] មីសែល ត្រាណេ៖ *មូលដ្ឋានគ្រឹះអរិយធម៌ខ្មែរភាគ២* ភ្នំពេញ ការផ្សាយរបស់គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពខ្មែរ ឆ្នាំ២០១៤ ទំព័រទី៣២០

បុណ្យជូនទៅដល់ញាតិទាំង៧ សន្តាន ដែលបានចែកឋានទៅ។ ភ្ជុំបិណ្ឌនេះមានរយៈពេល ១៥ថ្ងៃ ដោយចាប់ផ្តើមពីថ្ងៃ១រោចទៅដល់ថ្ងៃ ១៥ រោចខែភទ្របទ។

សូមជម្រាបថា នៅក្នុងមួយឆ្នាំមានតែរយៈកាលនេះទេ ដែលយមរាជដោះលែងពួកប្រេតម្តង ដើម្បីទទួលនូវចំណីអាហារ។ សាសនិកខ្លះមានការភ័យខ្លាចថាញាតិសន្តានរបស់ខ្លួនដែលស្លាប់ទៅ បានក្លាយទៅជាប្រេតដោយអំពើបាបកម្មគ្រប់ប្រភេទ ដែលបានធ្វើពីជាតិមុនៗ ពួកគេក៏យកអាហារនិចំណីទៅវត្តដើម្បីឱ្យព្រះសង្ឃឧទ្ទិសមគ្គផលដល់ពួកប្រេតអាសុរកាយទាំងនោះ។ តាមទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីរបស់ប្រជាជនខ្មែរគេក្រោកឡើងនៅម៉ោង៤ជិតភ្លឺ ដាំបាយដំណើបលាយជាមួយល្ង ហើយពូតជាដុំៗដាក់ក្នុងចានដោយដាក់ទឹកជាមួយផង រួចហើយកាន់តាមខ្លួនយកទៅវត្ត។ បន្ទាប់មកពួកគេម្នាក់ៗ ក៏យកបាយដំណើប ផ្លែឈើដូចជា ក្រូច ចេក មៀន និងនំនែកជាដើម និងដោតធូបផង ដើម្បីឧទ្ទិសឱ្យខ្មោចដូនតាមកទទួលសំណែនទាំងនោះ។

សូមជម្រាបថា តាំងពីបុរាណកាលមករហូតដល់សម័យក្រោយៗមកទៀត ហើយសូម្បីតែនៅសម័យទំនើបនេះក្តី ក៏ពុទ្ធសាសនិកខ្មែរ នៅតែជឿលើបុណ្យបាបកម្មពៀរវេរា។ ពួកប្រេតទាំងនោះសុទ្ធសឹងតែមានមុខគឺជាមនុស្សដូចគេដូចឯង ក៏ប៉ុន្តែដោយសារតែអំពើអាក្រក់ កាចសាហាវអធម៌ ដែលខ្លួនបានសាង ទើបពេលទទួលមរណកាលទៅបានក្លាយជាប្រេតអសុរកាយ។

តាមចាស់ៗបុរាណ គេចែកប្រេតទាំងនោះជា១២ពួក ដោយប្រេតនីមួយៗមានឈ្មោះខុសៗគ្នា យោងតាមជំនឿ និងការរៀបរាប់តំណាលតៗមក។ ការតាំងឈ្មោះប្រេតទាំងនោះ គឺអាស្រ័យលើអំពើបាបកម្មដែលខ្លួនបានសាងពីមុន។ ម៉្យាងវិញទៀតប្រេតខ្លះក៏មាន រូបសញ្ញាផ្ទាល់ខ្លួនដែរ។

-ប្រេតទី១ឈ្មោះវន្តាសាះ ប្រេតនេះមានភ្នែកក្រលួង មានមុខក្រញូវ ដុះរោមច្រើនស្រមូវ មាត់វៀចកំប៉ូវខ្នងកោងកំពួរ សក់រួញក្រញង់ ដោះប៉ោងកំប៉េង ខ្លួនធំក្ងិនខ្មួរ ដៃជើងក្រញង់ ធ្មេញដុះខុសជួរ មានរូបរាងខ្ពស់ចង្រ្កោងស្គមដូចកុកគ្រោង ដំបៅពេញកាយរប់រយលានឆ្នាំ មិនដែលស្គាល់បាយ ស៊ីតែកំហាកដែលស្តោះចេញពីទឹកមាត់គេ។ ប្រេតទាំនេះមកពីមិនបានធ្វើបុណ្យដោយចិត្តជ្រះថ្លា ស្តោះទឹកមាត់ដាក់អាហារឱ្យអ្នកដែលមានសីលខ្ពស់។

-ប្រេតទី២ឈ្មោះ កុណបាះ មានពោះធ្លាក់ត្រយោក មុខខ្ចីកំប៉ុក ភ្នែកប៉ុនត្រឡោកចង្កាយាស្តោក ធ្មេញធំប៉ុនដប សក់វែងអូសដីច្រមុះខោចខ្ចី កស្តួចដូចដប ក្បាលធំជាងខ្លួនមិនសមប្រកប ធំក្ងិនស្អុយអសោច ស៊ីតែសព

ខ្មោចៗ ប្រេតនេះអត់បាយរាប់កោដិឆ្នាំ ស៊ីតែខ្ទុះឈាម នៃសាកសពខ្មោចឥតបានប្រយោជន៍ទេ បើស៊ីណាស់កាន់តែឃ្លានណាស់ ព្រោះផលកម្មចាស់បានសាងឡើងៗ

-ប្រេតទី៣ឈ្មោះ គូថះ មានភ្នែកទទឹង មាត់ខើចសំពេញ ដុះរោមជិត ឈើច្រុះត្រង់ភ្លើង កខ្វិដូចហ៊ីងៗ ក្បាលធំក្រមាង សក់ដុះខាងៗ កណ្ដាលរលីង ត្រចៀកកំប៉ិត ពោះធំកំភ្លឹង រូបរាងស្គមរីង ស៊ីតែលាមក ក្លិនស្អុយខ្មោះៗ សាច់ស្រែងកក្រោះ ដៃជើងធំស្នក់ ខំដើរស្កាត់រកគំនរលាមកមកធ្វើជាចំណី។ ប្រេតនេះ គឺរស់នៅរបៀបនេះរាប់រយកោដិឆ្នាំ រស់ដោយកម្ម គឺពៀរវេរាពីជាតិមុន ជាជនពាលអត់មានសទ្ធា កោងកាចអប្រិយៗ

-ប្រេតទី៤ឈ្មោះ អគ្គិជាលះ មានភ្លើងឆេះរោលរាលពេញខ្លួនប្រាណ ភ្នែកហើមលាន ភ្លើងឆេះ រន្ធមាត់ មានដំបៅខ្លាំងស្រែកយំគគ្រុក សាច់ស្បែកឡើងរលួយ ភ្លើងឆេះទាំងនេះ គឺឆេះទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ។ ពួកប្រេតនេះ គឺចង្រៃ ព្រោះមានកម្មសាងមកពីជាតិមុន គឺជាមនុស្សប៉ោឡៃ លលេងនឹងព្រះសង្ឃបញ្ឆោតលេងសប្បាយៗ ប្រេតនេះច្រើនតែរស់នៅដងព្រៃជ្រៅញកបព្វតា ក្បែរមាត់សមុទ្រ លើដុំសិលា ស្រេកឃ្លានអាហារ ស្រេកទឹកពុំអាចធីចំណីបានៗ

-ប្រេតទី៥ឈ្មោះសុចិះ មុខមាត់ស្រួចដូចម្ជុល ក្បាលធំត្រមែង រន្ធមាត់ប៉ុនរន្ធក្តិតម្ជុល ដៃជើងធំបែក រាងរលទុលមុល ធំប៉ុនភ្នំ ភ្នែកលៀនក្រឡោត ក្រចកដៃសោតស្រែងស៊ីសុះដុំ ដុះវែងក្រាលចោតដូចជើងភ្នំ សក់ក្បាល ពុកមាត់ចង្កាដុះដូចព្រឹក្សា។ ពួកប្រេតនេះច្រើនរស់នៅបព្វតាព្រៃជ្រៅភ្នំកិជ្ឈកូដហើយ ប្រេតនេះស្រេកឃ្លានអាហារ ចាក់ទឹកមិនចូល ញាត់បាយមិនទៅ ចេះតែរស់នៅដោយផលកម្មដែលខ្លួនបានសាង។ កាលពីជាតិមុន មិនបានធ្វើបុណ្យ មានទ្រព្យច្រើនតែកំណាញ់មិនដាក់ទានឱ្យអ្នកក្រខ្សត់ សូម្បីតែមាតាបិតា ក៏មិនឱ្យលោកពិសាគ្រប់ដែរ។

-ប្រេតទី៦ឈ្មោះកណ្ឋជិះ មានរូបរាងធំខ្ពស់ពេញចិត្ត ដៃជើងធំៗ ខ្លួនធំដូចយក្សសាច់សពញ្វាក់ពពាលទ្យ់ងចាង កវែង ក្បាលផ្អៀង ភ្នែកស្រលៀង ច្រមុះធំខ្ទី រោមស្រមាមដៃជើងក្រញាង ធ្មេញពីរសំញេញ បបូរមាត់ស្លេះ យារធ្លាក់សំយែះ ពោះប៉ោងក្រអាញ ធំវែងដូចភ្នំ សាច់ស្បែកស្លេតសាញ ដៅសៃស្រមាញៗ ប្រេតនេះច្រើនរស់នៅ ក្នុងព្រៃជ្រៅដាច់ពីគេឯង ហើយស្រេកឃ្លានអាហារ ព្រោះស៊ីមិនបាន ស្រេកទឹកខ្លាំងណាស់ ឃើញបឹងស្រះ ស្ទុះទៅរក ប៉ុន្តែប្រែក្លាយទៅជាក្រួសថ្មទៅវិញៗ

-ប្រេតទី៧ឈ្មោះ និជ្ឈាះ មានរូបរាងកាយគ្រាំគ្រាគ្មានពេលស្បើយទេ ប្រេតនេះ គឺមានកម្មក្រាស់ណាស់បើមានចំណីគឺពុំអាចស៊ីបានទេ គឺមាត់ដុះកន្ទុយ។ ចំពោះរូបរាង

វិញ គឺរូបរាងអាក្រក់ ពោះប៉ោងកំប៉ិត ផ្ចិតទុលលៀនស្អុយ ច្រមុះកញ្ឆត ភ្នែកដូចទីទុយ ដុះរោមច្រើន មាត់ស្អុយខ្ជួរខ្ជោះ សាច់ខ្មៅក្រងឹត រាងខ្ពស់ស្គមស្វិត ដៃជើងកក្រោះ ម្រាមដៃដុះចង្កា ។ ត្រចៀកបាក់ធ្លាក់យារដោបដល់ស្មា សក់វែងប្រះស្មា អាក្រក់ពេកក្រៃ។ ប្រេតនេះច្រើនរស់នៅក្នុងព្រៃជ្រៅ ឆ្ងាយដាច់ពីគេ ឬនៅលើកោះតែម្នាក់ឯង ព្រោះខ្លាចចង្រៃ ប្រព្រឹត្តតក់ម៉ក់ពេលឃើញសាមណៈ ឬស្មូនយាចក ប្រើពាក្យអាក្រក់ជេរស្តីឱ្យលោកនិយាយពាក្យចាក់ចោទឡុកឡឺយ បញ្ឆោតអ្នកមានសីលឱ្យអាប់កិត្តិយស។

-ប្រេតទី៨ឈ្មោះសព្វង្គា៖ មានដំបៅពេញរាងកាយ ក្នុងសាច់សុទ្ធតែពងរុយ មានខ្ទុះពាសពេញប្រាណក្លិនស្អុយគគ្រុក ភ្នែកធំលៀន ច្រមុះធំវែង ពោះធ្លាក់ទ្រយុក ស្រែកថ្ងូរងទុក្ខ ដោយមានសេចក្តីស្រេកឃ្លាន ខំយកដៃខ្វារពាសពេញប្រាណ ក្រចកវែង មុតខេះរហែកសាច់បាន គឺសាច់ខ្លួនឯងយកមកស៊ីជាអាហារ។ ប៉ុន្តែ បើស៊ីណាស់រឹតតែឃ្លាន ព្រោះវាមានកម្មក្រាស់ណាស់។ នៅក្នុងព្រៃជ្រៅ លើកោះក៏មានច្រើនណាស់ គរគោករាប់ម៉ឺនសែនលាន កាលពីជាតិមុនអត់បានធ្វើបុណ្យមានចិត្តអាក្រក់ ប្រេតនេះច្រើនរស់នៅ ឬស្សាប្រកែកជាមួយម៉ែឪ ព្រមទាំងវាយគាត់ ប្រើពាក្យប្រមាថជីដូនជីតា ញាតិសន្តាន បំភ្លេចគុណគេ បែរជាឱ្យទោសគេទៅវិញ។

-ប្រេតទី៩ឈ្មោះបព្វង្គា៖ មានដៃខ្វីជើងខ្វី ខ្លួនវែងជង្រ្រក់ ធំខ្ពស់ដូចភ្នំក្បាលតូច កខ្វីសាច់រឹងដូចដំរី ចំពោះខ្លួនប្រាណវិញ គឺមានភ្លើងឆេះរងំ ឆេះទាំងយប់ឆេះទាំងថ្ងៃ ដូចភ្លើងឆេះភ្នំ ស្រេកឃ្លាន អាហាររាប់កោដិឆ្នាំឃ្លានអត់មានស្រាករឹតតែមិនស្លាប់ ព្រោះបានធ្វើបាបកម្មច្រើន និងទ្រាំរស់នៅនេះរាប់រយឆ្នាំទៀត លុះអស់កម្មពៀរ។ ប្រេតនេះច្រើនរស់នៅក្នុងព្រៃជ្រៅ នាហេមពាន្តភ្នំកិជ្ឈកូដ កាលពីជាតិមុនគឺជាមនុស្សទុរជនមានចិត្តរឹងរូសចងគំនុំ ឈ្លោះប្រកែក និងតាមព្យាបាទគេឯងអត់មានកោតក្រែងអំពើអាក្រក់ដែលខ្លួនបានសាង។

-ប្រេតទី១០ឈ្មោះ អជគរៈ៖ មានក្បាលច្រើនប្រភេទដូចជា ពស់ថ្លាន់ សត្វខ្លាជាធ្មា គោ ក្របី។ ប្រេតនេះចម្លែកមានរូបរាងប្លែកខុសប្រក្រតី ខ្លួនជាពស់ថ្លាន់ធំ វៀនលើដីធំ លើដំរី ធំវែង ដូចភ្នំ។ ភ្លើងឆេះព័ទ្ធទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ស្រេកឃ្លានអាហារគ្រប់ពេលវេលាចេះតែថ្ងូរស្រែកទុក្ខខ្លាំងពេកក្រៃ។ ប្រេតនេះរស់នៅក្នុងព្រៃជ្រៅ ឬបព្វតាក្បែរសមុទ្រ លើដុំសិលា។ ប្រេតនេះពីជាតិមុនមិនបានធ្វើបុណ្យ ប៉ោឡែ មិនខ្លាចឪម៉ែជីដូនជីតា ជេរអ្នកមានគុណថាឆ្កែថាធ្មា ព្រះសង្ឃក៏មិនខ្លាចប្រើពាក្យប្រមាថទៅទៀត ទើបធ្វើឱ្យប្រេតនេះឯង មានភ្លើងគ្រប់ពេលវេលាបែបនេះ។

-ប្រេតទី១១ ឈ្មោះវេមានិកៈ មានរូបធំទ្រមឹង រាងជាត់ក្រអាញ ដុះរោមជិតឈឹងពោះប៉ោងត្រង់ភ្លឹងសម្បើមអស្ចារ្យ ប៉ុន្តែសុខទុក្ខស្មោះគ្មានតាមធម្មតា ដែកាន់អាវុធចិត្តកាចក្លៀវក្លា។ ប្រេតនេះគេហៅថា មវាជ ទៅកាប់សត្វរកឈាមប្រឡាក់ព្រាច ពីព្រឹកដល់ល្ងាចអត់បាយអត់ទឹក វាយសួរចម្លើយកាត់ទោសគ្រប់នរក ត្រួតត្រាទាំងអស់។ ពេលដែលសោយសុខ គឺក្លាយខ្លួនទៅជាទេវបុត្រកំលោះរូបល្អឥតខ្ចោះ នៅក្នុងឋានសួគ៌ ស្រីទេពអប្សរចោមរោមសុំស្នេហ៍។ ដល់ពេលសោយទុក្ខ កើតជាប្រេតចង្រៃរងទុក្ខវេទនាទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ប្រេតនេះកាលពីជាតិមុនជាមនុស្សស៊ិយប្រព្រឹត្តិលីលាបានធ្វើទានខ្លះ ធ្វើតាមទម្លាប់ គឺបុណ្យក៏ធ្វើ បាបក៏ធ្វើ ក្នុងន័យប្រមាថ ដូច្នេះហើយទើបរងផលកម្មសង់ទាំងពីរបែបនេះ។

-ប្រេតទី១២ឈ្មោះមហិទ្ធកៈ៖ រូបល្អពេញទី ជាស្តេចនៃប្រេត អ្នកមានឫទ្ធីល្អអត់មានពីរស្មើរូបទេព្តាមានគ្រឿងស្លៀកពាក់ស្រស់ស្អាតពេកក្រៃ ទាល់តែស្រេកអាហារអ្វីៗត្រេកអរលើសលន់ ខំស្ទុះទៅចាប់ភ្លើងឆេះពេកពន់ បើមិនដូច្នេះទេឃើញហើយខំស្ទុះចាប់កើបស្រវាបានដាក់ក្នុងមាត់ លេបទៅកាលណាស្រាប់តែក្លាយទៅជាដុំដែកក្រហមឆ្អាល ឆេះឆាបក្នុងមាត់ស្រេកឃ្លានណាស់ ព្រោះមានកម្មច្រើន ក្លិនស្អុយអស្ចារ្យ ល្អតែរូបកាយ។ ប្រេតនេះកាលពីជាតិមុនបួសក្នុងសាសនាប្រមាថសុះសាយ បួសមិនប្រព្រឹត្តិវិន័យ បួសឆាន់តែបាយ ប្រព្រឹត្តអាក្រក់ ធ្វើមិច្ឆាចារ ឆបោកគ្រហស្ថ បូន់លាភសាសនាវិន័យសិក្ខាប្រតិបត្តិ។

ជាអវសាន សូមជម្រាបផងដែរថា ការតំណាងប្រេតអសុរកាយទាំងនោះ ក្រោមរូបភាពជាមនុស្ស ឬក៏ជាសត្វដែលមានលក្ខណៈផ្សំត្រូវបានអ្នកស្រាវជ្រាវចាត់ទុកថា ជាការស្តែងចេញពីផ្លូវក្នុងទឹកចិត្ត ឬអារម្មណ៍របស់មនុស្សដែលជួនកាលល្អ ជួនកាលអាក្រក់តែប៉ុណ្ណោះ។ការតំណាងខ្មោចបិសាចទាំងនោះគឺគ្មានអ្វីក្រៅពីអារម្មណ៍អាក្រក់ឬល្អដ៏ជ្រាលជ្រៅដែលបង្កប់ក្នុងចិត្តរបស់មនុស្សដែលស្តែងចេញ នៅខាងក្រៅតែប៉ុណ្ណោះ[៦]។

[៦] មីសែល ត្រាណេះ *មូលដ្ឋានគ្រឹះអរិយធម៌ខ្មែរភាគ២* ដ.ឯ.ម. ទំព័រទី៣២៧

ប្រភេទប្រេតទាំង១២ពួកក្នុងជំនឿខ្មែរប្រភព): https://www.google.com)

១០-ជំនឿលើទីងមោង

ដូនតាខ្មែរមានទឹកដី និងអារ្យធម៌វ័យចំណាស់ជាងគេនៅក្នុងឧបទ្វីបឥណ្ឌូចិន ហើយធ្លាប់មានឥទ្ធិពលលើប្រទេសជិតខាងមួយចំនួន។ យោងលើការសិក្សាស្រាវជ្រាវតាមរយៈប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់ជាទូទៅនិងជំនឿលើផ្លូវផងនឹតដូចករណីជំនឿក្នុងការធ្វើទីងមោង យើងឃើញភាពឈ្លាសវៃនិងប៉ិនប្រសប់ព្រមទាំងលក្ខណៈជីវចលនិយមនៃប្រពៃណីខាងលើនេះរបស់ខេមរជន។

វាជាការពិតណាស់ វប្បធម៌ឥណ្ឌាបានហូរចូលមកប្រទេសកម្ពុជាប្រមាណជាង២០០០ឆ្នាំ មកហើយដោយបានផ្តល់នូវប្រព័ន្ធគំនិតថ្មីៗជាវិជ្ជមានក៏មែនពិត ក៏ប៉ុន្តែទន្ទឹមនឹងនេះ ប្រជាជនខ្មែរបានរក្សានូវប្រពៃណីធ្វើទីងមោង សម្រាប់បង្ការនូវអ្វីដែលប្រកបដោយលក្ខណៈមិនអំណោយផលផងដែរ ដើម្បីយោងទៅរកសេចក្តីផ្លូវផង់ សេចក្តីសុខសប្បាយ នៃជីវិតក្នុងសង្គមមួយដែលពឹងផ្អែកទាំងស្រុងលើកសិកម្ម និងការចិញ្ចឹមសត្វជាអត្ថិភាព។

ពលរដ្ឋមានជំនឿដាក់ទីងមោងនៅមុខផ្ទះ ដើម្បីបញ្ចៀសនូវឧបទ្រពចង្រៃគ្រប់ប្រភេទគឺ ជាប្រពៃណី ដូនតាដែលមានលក្ខណៈប្រជាប្រិយច្រើនជាងវិទ្យាសាស្ត្រ។ ជាទូទៅនៅប្រទេសកម្ពុជាសព្វថ្ងៃ ការធ្វើទីងមោងស្ថិតក្នុងចន្លោះខែធ្នូ និងមេសា នៅតាមភូមិ ស្រុកនានា ព្រោះថារដូវនេះជំងឺដង្កាត់មួយចំនួនតែងតែកើតមានឡើងជាប្រចាំដូចជាជំងឺអាសន្នរោគជាដើម។

ទន្ទឹមនឹងវត្តមានរបស់ទីងមោង យើងក៏ឃើញមានការនិយមប្រើសញ្ញាជើងក្អែកដែលគេគូរលើក្តារជញ្ជាំងផ្ទះ ឬក៏លើបាតក្អម

ដែលគេព្យួរនៅមុខផ្ទះ ដើម្បីមូលហេតុដូចគ្នាដែរ។ ដូច្នេះ ទីងមោង និងសញ្ញាជើងក្អែក គឺគេនិយមធ្វើឡើងសម្រាប់បន្ទាចខ្មោចបិសាចកុំឱ្យមករំខានអុកឡុកមនុស្សក្នុងសង្គម។

អ្នកស្រែចម្ការខ្មែរធ្វើទីងមោងតៗគ្នា ហើយភាគច្រើនមានលក្ខណៈកាចសាហាវគួរឱ្យភ័យខ្លាច។ នៅខេត្តកណ្ដាល មានទីងមោងខ្លះបំពាក់ដោយអាវទាហាន ហើយនៅដៃមានកាន់កាំភ្លើងឈើ ឬផ្កាស្និក។ ខ្លះទៀតស្លៀកខោអាវបែបអាមេរិកកាំងវែង ហើយមានសក់លាបពណ៌ក្រហមដូចក្មេងស្ទាវនាសម័យទំនើបយើងនេះ។

ដូចនៅកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន នៅខេត្តសុីសាកេត និងសុរិនឯណោះវិញ យើងក៏បានប្រទះជួបនូវទីងមោងដែរដែលគេដាក់នៅតាមវាលស្រែស្រូវទុំឬចម្ការពោតដើម្បីការពារសត្វចាបកុំឱ្យមកស៊ីដំណាំស្រូវ។ នៅទីនេះ រូបទីងមោង ត្រូវគេចាត់ទុកជាជាមនុស្សបង្ការដំណាំ ដោយហេតុថា នៅពេលដែលហ្វូងចាបឃើញវាពិតជាមិនហ៊ានចុះមកស៊ីស្រូវឡើយ។

សូមរំលឹកថា ពីដើមក៏ដូចសព្វថ្ងៃដែរ ចាស់ៗនៅពេលដែលស្រូវទុំរមែងតែបញ្ជាកូនចៅឱ្យទៅដេញចាបកុំឱ្យមកស៊ីស្រូវទុំ។ ដូច្នេះ ទីងមោងត្រូវបានគេពេញនិយម ដើម្បីជំនួសមនុស្សពិតដែលចាបរមែងខ្លាច។ អ្វីដែលគួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍ គឺនៅភូមិភាគឦសាននៃប្រទេសថៃបច្ចុប្បន្ន ដែលស្ថិតលើខ្ពង់រាបនគររាជសហគមន៍ខ្មែរ មិនស្គាល់ពាក្យទីងមោង។ បើយើងមិនច្រឡំទេ យើងធ្លាប់ឮគាត់ប្រើពាក្យ កន្ទោង ទៅវិញ។ ជាក់ស្ដែងអ្នកស្រុកខេត្តសុរិន្ទ សុីសាកេត ដែលរស់នៅលើទឹកដីដូនតាខ្មែរតាំងពីសម័យបុរេអង្គរ នៅតែប្រើពាក្យ កន្ទោងនេះជាបន្តទៀតរហូតដល់បច្ចុប្បន្ននេះ។

ប៉ុន្តែការធ្វើទីងមោងក៏អាចត្រូវអនុវត្តឡើងតាមពេលវេលាសមស្រប និង ការប្រែប្រួលមួយចំនួនរបស់ធម្មជាតិ ឬស្ថានភាពសង្គម ដោយគ្មានការកំណត់ពេលទុកជាមុនផងដែរ។ រហូតមកទល់នឹងបច្ចុប្បន្ន អ្នកស្រុកនៅខេត្តព្រៃវែង និងតាកែវ គឺនៅពេលមានមនុស្សឈឺ ឬកូនក្មេងស្លាប់ច្រើនដោយប្រការណាមួយដែលគេពុំអាចដឹងមូលហេតុច្បាស់ គឺគេតែងធ្វើទីងមោងដាក់មុខផ្ទះ ឬ នៅជិតកៀនរបង។ គេត្រូវរង់ចាំដល់ពេលយប់ទើបធ្វើពិធីបណ្ដេញខ្មោចបិសាចចេញពីភូមិ ដោយដុតភ្លើងនៅមុខកាំជណ្ដើរផ្ទះ។ ក្នុងខណៈដែលអណ្ដាតភ្លើងកំពុងឆាបឆេះយ៉ាងសន្ធោរសន្ធៅ គេក៏ហ៊ោកញ្ជ្រៀវ វាយប៉ោតទូងស្គរយ៉ាងទ្រហឹងអឺងអាប់។ មិនតែប៉ុណ្ណោះសោត អ្នកខ្លះស្រែកថា ខ្មោចទៅហើយ ថែមទៀតផង។

ការធ្វើទីងមោងសម្រាប់បន្ទាច ឬបណ្ដេញខ្មោចបិសាចបែបនេះ គឺមានតាំងពី

បុរាណកាលម៉្លេះ ដោយកាលនោះវិស័យសុខាភិបាលមិនទាន់មានការរីកចម្រើននៅឡើយ។ ប្រជាជនខ្មែរនៅតាមស្រុកភូមិបានទទួលនូវការគំរាមដោយជំងឺតម្កាត់គ្រប់ប្រភេទយ៉ាងងាយស្រួល។ តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ប្រពៃណីនេះត្រូវបន្តរហូតដល់សព្វថ្ងៃតាមបណ្ដាខេត្តមួយចំនួនដែលបង្កដោយសារការខ្វះអនាម័យ។

ទីងមោងធ្វើអំពីចំបើង មានរូបរាងជាមនុស្សពាក់អាវ ស្លៀកខោពីក្រៅ ស្ថិតក្នុងស្ថានភាពត្អាងដៃត្អាងជើង ដោយមុខមាត់មានលាបកំបោរសក្នុងបំណងបង្ការជំងឺតម្កាត់ ឬខ្មោចបិសាចកុំឱ្យមកធាតៅអុកឡុកអ្នកស្រុកភូមិជិតឆ្ងាយ។

ដូចនៅប្រទេសកម្ពុជាដែរ សហគមន៍ខ្មែរនៅកម្ពុជាក្រោម និងប្រទេសថៃបច្ចុប្បន្នមានទម្លាប់ធ្វើ និងនិយមទីងមោងដូចគ្នា។ ប៉ុន្តែ ភាពខុសប្លែកពីគ្នាគឺស្ថិតនៅត្រង់ចំណុចដែលថា នៅលើទឹកដីខ្មែរសព្វថ្ងៃ គេប្រើទីងមោងសម្រាប់យាមដំណាំ និងបង្ការខ្មោចបិសាច។ នៅតាមផ្ទះសម្បែងខ្មែរនៅប្រទេសថៃ គេច្រើនតែប្រើទីងមោង ដែលគេហៅថាចន្ទោងសម្រាប់ការពារស្រែចម្ការ ដាងដាក់នៅមុខផ្ទះ។ សញ្ញាជើងក្អែកនិងគំនូរមុខមនុស្សនៅតាមផ្ទះ ឬរបងផ្ទះគឺសម្រាប់ការពារគ្រោះចង្រៃរួមទាំងជំងឺរាតត្បាតផ្សេងៗ។

ទីងមោងខ្មែរបានឆ្លងកាត់ដំណាក់កាលវិវត្តសំខាន់ៗពីរយ៉ាង។ ក្នុងដំណាក់កាលទី១ទីងមោងគ្រាន់តែបង្ការសត្វចង្រៃនៅតាមស្រែចម្ការអ្នកស្រុកប៉ុណ្ណោះ។ ចំណែកដំណាក់កាលទី២ គេប្រើទីងមោងសម្រាប់បង្ការខ្មោចបិសាច ឬជំងឺផ្សេងៗនៅក្នុងស្រុកភូមិ[7]។

ទីងមោង(ប្រភព: http://akt-media.com)

[៧] មីសែល ត្រាណេះ *មូលដ្ឋានគ្រឹះអរិយធម៌ខ្មែរភាគ២* ជ.ឯ.ម. ទំព័រទី៣៥៣

១១-ជំនឿលើពាក្យសម្បថ

ការស្បថស្បែ នៅតែមានអត្ថិភាពនៅក្នុងសង្គមខ្មែរ ទាំងមជ្ឈដ្ឋានអ្នកនយោបាយ និងមជ្ឈដ្ឋានប្រជាជនសាមញ្ញ។ អ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវវប្បធម៌ទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរបានបញ្ជាក់ថា ការស្បថ គឺជាវិធីសាស្ត្ររបស់មនុស្សជំនាន់មុនដែលគេប្រើដើម្បីកម្ចាចអ្នកដទៃឱ្យឆ្លើយការពិតពីព្រោះថាសម័យនោះគេខ្វះវិធីសាស្ត្រ ឬបច្ចេកទេសក្នុងការស៊ើបអង្កេតស្រាវជ្រាវដើម្បីរកចម្លើយឱ្យត្រឹមត្រូវបាន។ ការប្រើប្រាស់ពាក្យសម្បថ ឬស្បថនៅក្នុងជំនឿខ្មែរតាំងពីសម័យបុរាណរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ គេឃើញនៅតែបន្តនិយមប្រើនៅឡើយ បើទោះបីបច្ចុប្បន្ននេះជាសម័យវិទ្យាសាស្ត្រទំនើបជឿនលឿនយ៉ាងណាក៏ដោយ។ ប្រការដែលនៅមានគេនិយមពាក្យសម្បថឬស្បថក្នុងសម័យនេះ ពីព្រោះគេយល់ថា គឺជាវិធីសាស្ត្រមួយដែលអាចជួយឱ្យគេបានស្ងប់រម្ងាប់ចិត្តដែលចម្រូងចម្រាស ឬក៏អាចជួយដោះស្រាយសភាពបញ្ហាទ័លច្រកណាមួយរបស់គេម្នាក់ៗ។ ការប្រើពាក្យសម្បថនោះ គឺមានច្រើនយ៉ាង ដូចជាអ្នកខ្លះគេស្បថនៅក្នុងពេលណា ដែលមានរឿងវិវាទ ក្ដីក្ដាំនឹងគ្នា ហើយដោះស្រាយមិនចេញ ថាអ្នកណាខុស អ្នកណាត្រូវ។ រីឯអ្នកខ្លះទៀតបាននាំគ្នាប្រើពាក្យសម្បថ នៅពេលដែលគេមានគូសង្សារ ឬគូកំណាន់ចិត្តដើម្បីបង្ហាញពីកក្ដីភាព ឬភាពស្មោះត្រង់ប្ដូរផ្ដាច់ជាមួយគ្នា។ ក្រៅពីគេប្រើពាក្យសម្បថនៅក្នុងរឿងវិវាទទំនាស់ដីធ្លីរបស់ពលរដ្ឋធម្មតា ក្នុងនោះពាក្យសម្បថនេះគេក៏ឃើញមន្ត្រីរាជការជាន់ខ្ពស់មួយចំនួនក៏និយមប្រើដែរ ពិសេសគឺនៅពេលដែលគេចូលកាន់តំណែង ដូចជាសមាជិកព្រឹទ្ធសភា រដ្ឋសភា សមាជិករាជរដ្ឋាភិបាល និងតុលាការ។

មួយវិញទៀត ចំពោះសម្បថនេះ នៅក្នុងសង្គមខ្មែរសព្វថ្ងៃនេះដូនកាលគេយកទៅប្រើប្រាស់ក្នុងផលប្រយោជន៍នយោបាយក៏មានដែរ។ តួយ៉ាងដូចជានៅក្នុងកំលុងពេលដែលគណបក្សនយោបាយនានាធ្វើយុទ្ធនាការឃោសនារកសំឡេងគាំទ្រសន្លឹកឆ្នោតរបស់គេ គេឃើញមានមន្ត្រីរបស់គណបក្សនយោបាយមួយចំនួនបានឱ្យប្រជាពលរដ្ឋនៅតាមតំបន់ខ្លះស្បថស្បែថា ឱ្យបោះឆ្នោតឱ្យគណបក្សរបស់គេជាដើម។

រាល់ការប្រើប្រាស់ពាក្យសម្បថទាំងអម្បាលមាណនេះ ទាំងជានយោបាយក្ដី ទាំងជាក្នុងរឿងវិវាទដីធ្លីរបស់ពលរដ្ឋសាមញ្ញធម្មតាក្ដី អ្នកប្រាជ្ញផ្នែកព្រះពុទ្ធសាសនាបានបញ្ជាក់អំពីរឿងនេះថា គឺជាជំនឿមួយរបស់ព្រហ្មញ្ញសាសនា ដែលប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរបានជឿតៗគ្នាពីមួយជំនាន់ទៅមួយជំនាន់ ឬគេហៅថា ជាជំនឿអរូបិយមិនមានភាពប្រាកដប្រជាច្បាស់លាស់អាចយកជាការបាននោះទេ។

ទាក់ទងនឹងការប្រើប្រាស់ពាក្យសម្បថនេះ គេឃើញមិនមែនមានតែនៅក្នុងសង្គមជាតិខ្មែរទេក្នុងនោះក៏មាននៅតាមបណ្ដាប្រទេសផ្សេងៗជាច្រើនទៀតនៅក្នុងសកលលោក ដូចជានៅបារាំង អង់គ្លេស និងសហរដ្ឋអាមេរិកជាដើម។ ប៉ុន្តែការប្រើពាក្យសម្បថរបស់គេ ច្រើនតែប្រើនៅក្នុងពិធីធំៗ ដូចជាពេលនាយករដ្ឋមន្ត្រី ឬប្រធានាធិបតីចូលកាន់តំណែង។

អ្នកប្រាជ្ញផ្នែកព្រះពុទ្ធសាសនាបានបញ្ជាក់ប្រាប់ដែរថា នៅក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាពុំបានអប់រំឱ្យមនុស្សជឿលើអ្វីដែលមិនច្បាស់លាស់មិនប្រាកដប្រជានោះទេ គឺឱ្យសិក្សាស្វែងយល់ជឿលើកម្មផល ពោលគឺ បើបុគ្គលណាមួយបានធ្វើអំពើល្អ នោះគេនឹងទទួលបានផលល្អ។ ប៉ុន្តែបើគេប្រព្រឹត្តឬធ្វើអំពើអាក្រក់ផ្ទុយពីច្បាប់ធម្មជាតិពេលនោះគឺគេនឹងទទួលផលអាក្រក់នៅថ្ងៃណាមួយជាក់ជាមិនខាន។

សម្បថ កើតមានក្នុងផ្នត់គំនិតខ្មែរតាំងពីយូរលង់ណាស់មកហើយ ហេតុនេះពិបាកនឹងលុបបំបាត់បានណាស់។ វិបត្តិនយោបាយក្រោយការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រឆ្នាំ២០១៣ បាននាំឱ្យមានការចោទប្រកាន់គ្នាទៅវិញទៅមក នៅក្នុងចំណោមគណៈបក្សដែលទទួលបានអាសនៈនៅក្នុងរដ្ឋសភា។ ដើម្បីជម្រះមន្ទិលសង្ស័យ ក៏ដូចជាការបញ្ជាក់អំពីភាពស្អាតស្អំ មេដឹកនាំនយោបាយបានបបួលគ្នាស្បថនៅចំពោះមុខព្រះអង្គដងកើ និងវត្ថុស័ក្តិសិទ្ធិផ្សេងៗទៀត។ ម៉្យាងទៀតនៅក្នុងការជម្រះក្តី សាក្សីក៏បានតម្រូវឱ្យស្បថមុននឹងផ្តល់ចម្លើយជាសក្ខីកម្មដែរ។

១១.១-ពាក្យសម្បថប្រើនៅក្នុងតុលាការរាជធានី ខេត្ត

បពិត្រសូមធុត	ធុតក្រៃបំផុត	ដូចចិត្តបំណង
ចំពោះរឿងក្តី	កុំបីផ្សូផ្សង	ឱ្យអស់មនុស្សផង
	រាងចាលរអា។	
បើខ្ញុំវៀចវេរ	មានចិត្តបង្វែរ	ក្លែងពោលមុសា
សូមឱ្យខ្ញុំត្រូវ	នឹងពាក្យបណ្តាសារ	រងទុក្ខខ្លោចផ្សារ
	អាត្មាក្សិណក្ស័យ។	
ញាតិប្រាំពីរសន្តាន	បងប្អូនព្រៀងលាន	ទោះប្រុសឬស្រី
ត្រូវទទួលរង	គ្រោះកាចចង្រៃ	ទុកសោកពោគភ័យ
	អន្តរាយប្រាំជាន។	

ថាបើខ្ញុំត្រង់ ចិត្តស្មោះផូរផង់ មិនពោលក្លែងក្ដី
សូមលោកប្រទាន ឱ្យពរឱ្យជ័យ មានសុខសួស្ដី
តរៀងទៅហោង។

១១.២-ពាក្យសម្បថប្រើនៅសាលាឧទ្ធរណ៍

យើងខ្ញុំសូមរំលឹកនឹកដល់គុណដល់វត្ថុស័ក្តិសិទ្ធិ និងសូមរំលឹកនឹកដល់គុណ នាងគង្ហីង ទេពព្រះធរណី ព្រះអង្គដង្កើរ លោកយាយទេពដង្កើរ លោកយាយពេញ ទេព្ដារក្សា ព្រះមហាស្វេតច្ឆត្រ លោកមេទ័ពសេះសរក្សានៅក្នុងបរមរាជវាំង ព្រះអង្គវិហារសួគ៌ ព្រះអង្គគោកធ្លក ព្រះអង្គខ្មៅ ព្រះអង្គកែវមរកត សូមអញ្ជើញ ព្រះនាងចេក ព្រះនាងចម សូមអញ្ជើញលោកតាដំបងគ្រញូង លោកតាព្រះថោ លោកតាដំបងដែកលោកតាដំបងពេជ្រ និងព្រះទសបារមីវត្ថុស័ក្តិសិទ្ធិទិសទាំងប្រាំបីមេត្តាចុះមកវិនិច្ឆ័យ ទោសតាមការសច្ចាប្រណិធាន របស់យើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នា។ បើខ្ញុំទាំងអស់គ្នាមានចិត្តមិនស្មោះត្រង់សូមឱ្យវត្ថុស័ក្តិសិទ្ធិនៅក្នុងលោកដាក់ទោសតាមពាក្យសម្បថដូចខាងក្រោមនេះ៖

បពិត្រយើងទាំងអស់គ្នា សូមសច្ចាប្រណិធានចំពោះមុខតុលាការ និងព្រះអង្គដង្កើរ លោកយាយទេពដង្កើ លោកយាយពេញ ទេវតាថែរក្សាព្រះមហាស្វេតច្ឆត្រ លោកមេទ័ពសេះសរក្សាក្នុងព្រះបរមរាជវាំង ព្រះអង្គវិហារសួគ៌ ព្រះអង្គគោកធ្លក ព្រះនាងចេក ព្រះនាងចម។

សូមអញ្ជើញលោកតាដំបងគ្រញូង លោកតាព្រះថោ លោកតាតំបងដែក លោកតាដំបងពេជ្រ លោកតាក្រហមក លោកតាក្បាល៨ រក្សាក្បាលជ្រោយ បើយើងខ្ញុំសច្ចានេះ មិនស្មោះត្រង់ មានចិត្តវៀចវេរ សូមឱ្យព្រះអង្គដាក់ទោសតាម ពាក្យសច្ចាដូចខាងក្រោមនេះ ៖

បើយើងខ្ញុំនៅផ្ទះឱ្យភ្លើងឆេះផ្ទះស្លាប់គ្រប់៥០០ជាតិ បើខ្ញុំជិះទូក កប៉ាល់សូមឱ្យលិចលង់៥០០ជាតិ បើយើងខ្ញុំទៅជាខ្មោចសូមឱ្យស៊ីខ្ទុះឈាម ឬហែលនៅក្នុងខ្ទះភ្លើងគ្រប់៥០០ជាតិ បើកើតជាមនុស្សសូមឱ្យជួបតែក្រខ្វះខាតគ្រប់៥០០ជាតិ និងសូមឱ្យបារមីគ្រប់ព្រះអង្គ បពមុខ និងវាយបំបាក់ក គ្រប់៥០០ជាតិទៅ។

បើយើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នាមានការទៀងត្រង់ សូមវត្ថុស័ក្តិសិទ្ធិគ្រប់ទិសទី និងទេព្ដារក្សាទិសទាំងប្រាំបីជួយឱ្យយើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នាជួបតែសេចក្ដីសុខគ្រប់ប្រការ បើយើងខ្ញុំស្លាប់ពីជាតិនេះ អន្ទោលទៅកើតក្នុងភពតូច ឬភព

ជំក្តីណា សូមបានជួបព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ ហើយមានបញ្ញាស្មារតីឆ្លាតវៃ កុំឱ្យស្គាល់ សេចក្តីក្រលំបាក ជំងឺតម្កាត់ជារៀងរាល់ជាតិ រហូតបានសម្រេចព្រះនិព្វាន ជាស្ថានបរមសុខ នោះហោង[៨]។

សរុបសេចក្តីមក ជំនឿខ្មែរដែលមានតាំងពីបុរាណកាលមកនោះបានក្លាយជាអត្តសញ្ញាណ វប្បធម៌មួយដែលកំពុងតែមានឥទ្ធិពលក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន។ ជំនឿទាំងនេះមានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការថែរក្សាអត្តសញ្ញាណជាតិសាសន៍ខ្មែរ។

---

[៨] ឱុច សុនៈ *សីលធម៌ ជំនឿនិងទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរបូរាណ* ដ.ឯ.ម. ទំព័រទី២៣២

គន្ថនិទ្ទេស

១-កែវ ណារុំ៖ តន្ត្រីនិងជីវិតខ្មែរ ភ្នំពេញ ការផ្សាយរបស់បណ្ណាល័យ ធពណ្ណរង្សី ឆ្នាំ២០១១

២-ជួន ណាត៖ វចនានុក្រមខ្មែរ ភ្នំពេញ ការផ្សាយរបស់វិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

៣-ឌុច សុន៖ សីលធម៌ ជំនឿនិងទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរបូរាណ ភ្នំពេញ ការផ្សាយរបស់អ្នកនិពន្ធ ឆ្នាំ ២០០៥

៤-ទស្សនាវដ្តី សេដ្ឋកិច្ចខ្មែរ៖ អត្តសញ្ញាណវប្បធម៌ខ្មែរចូលរួមអភិវឌ្ឍសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ច លេខទី៤០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥

៥-មីសែល ត្រាណេ៖ មូលដ្ឋានគ្រឹះអរិយធម៌ខ្មែរភាគ២ ភ្នំពេញ ការផ្សាយរបស់គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពខ្មែរ ឆ្នាំ២០១៤

៦-http://akt-media.com)

៧-https://www.google.com